

Matkakertomus ja muistio koskien Mainiemen saha-alueen kehittämistä

Rakennuskonservattori Olli Cavén ja yli-intendentti Maire Mattinen tutustuivat Mainiemen sahan alueeseen 28.1.1998. Mukana matkalla oli arkkitehti Minna Nuutinen, jonka tarkoituksena on tehdä diplomityö alueen kehittämisestä. Keskusteluun osallistuivat vs. kunnanjohtaja Kari Jokela, kunnanvaltuuston puheenjohtaja Heikki Jaakkola, Mainiemen sahan entinen omistaja Matti Mertsalmi sekä ryhmä kunnanhallituksen jäseniä. Tämän jälkeen on asiasta keskusteltu Museovirastossa (tutkijat Timo Kantonen, Erkki Härö ja Helinä Koskinen).

Padasjoen kunta on lunastanut omistukseensa Mainiemen sahan alueen. Kunnan haltuun on siirtynyt kaikki historiallisesti merkittävät teollisuusrakennukset sekä niissä Museoviraston luetteloima, teollisuushistoriallisesti arvokkaaksi katsottava irtaimisto (vrt MVn muistio 25.8.1997). Lisäksi kaupan myötä on siirtynyt kunnalle myös muita rakennuksia (asuinrakennuksia, konttori ym.) sekä maa-alueita.

Rakennusten pintapuolisen arvion perusteella voidaan todeta, että ne ovat kaikki kohtalaisessa kunnossa. Välitöntä uhkaa niiden säilymiselle ei näinollen ole. Kunnan tavoitteet alueen käytön suhteen ovat vielä avoimet. Vuonna 1995 järjestetyssä Mainiemi-symposiumissa on kartoitettu erilaisia mahdollisia käyttövaihtoehtoja. Tuolloin kunta ei vielä omistanut saha-aluetta. Tutkija Erkki Härön alustuksessa on pohdittu kolmea periaatteellista vaihtoehtoa, joista mielestämme "Ekomuseovaihtoehto" on kiinnostavin ja toiminnallisesti haasteellisin. Saha-alueen välitön liittyminen Päijänteen kansallispuistoon tukee oleellisesti tämän vaihtoehdon mielekkyyttä. "Museovaihtoehtoa" on pidettävä ehkä vaikeimpana ratkaisuna ottaen huomioon alueen sijainnin sekä sahan nykykunnan (laitteiston puuttuminen) ja nykyaikaiset museosuunnittelun ideologiset tavoitteet. "Uudelleenkäyttövaihtoehto" tulee mielestämme kyseeseen vasta, jos muut, sahatoiminnan esittelyyn pyrkivät vaihtoehdot osoittautuvat mahdottomiksi.

Museoviraston näkökulmasta "ekomuseovaihtoehto" olisi siis ensisijaisin tutkittava vaihtoehto. Museovirasto voi tarjota asiantuntija-apuaan sekä eri toimintavaihtoehtojen ideointiin että itse hankkeen suunnitteluun. Lisäksi arkkitehtiyläopilas Minna Nuutinen on ilmoittanut halukkuutensa diplomityön tekemiseen esimerkkinä Mainiemen saha. Museovirastossa on sen oman puuprojektin yhteydessä valmisteilla hanke, jonka työnimenä on "puureitti". Mainiemen saha olisi mahdollisesti liitettävissä tähän reittiin, mikäli sen tuleva käyttö tukee perinteisen puurakentamisen osaamista ja sen esittelyä.

Alustavina ideoina Mainiemen saha-alueen kehittämiseksi esitämme seuraavia näkökohtia:

1. Sahauksen historian ja tekniikan esittely Mainiemen saha-alueella

Mainiemen sahan edustama höyrysahatyypin on maassamme harvinainen. Alkuperäisen laitteiston kaltaisen koneiston hankkiminen ja kunnostaminen käyttökuntoon tai ainakin höyrysahatyypin mallintaminen siten, että sitä voidaan havainnollisesti esitellä yleisölle olisi kiinnostava lisä maamme saha historian esittelyssä.

Vaihtoehtoisesti tulisi harkita, mitä mahdollisuuksia nyt tyhjillään olevat sahaushallit ja muut rakennukset voisivat tarjota monimuotoisemmallekin tekniikan historian esittelylle. Voisi ajatella, että niihin kootaan esittelymateriaalia myös muista kuin höyrysahatyypeistä ja tutkittaisiin mahdollisuuksien mukaan erilaisten laitteiden jonkinasteinen toimintakuntoon saattaminen.

2. Perinteisen sahaustoiminnan elvyttäminen ja esittely

Korjausrakentamisen lisääntymisen myötä on kysyntä perinteisten profiilien mukaan höylätyille listoille ja muulle sahatavaralle lisääntynyt. Tarvetta myös erilaisille koulutusta ja kulttuurimatkailua palveleville työnäytöksille on aiempaa enemmän. Tällöin Mainiemen saha-alue olisi hyvä liittää osaksi laajempia luonto- tai kulttuurimatkailureittejä.

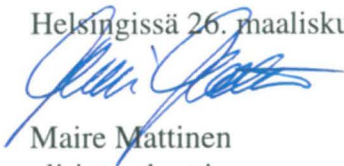
3. Koulutusyhteistyö

Perinteisten tuotanto- ja työmenetelmien opettaminen ja puun työstämiseen liittyvien käsityötapojen opetus on lisääntynyt kaikissa alan oppilaitoksissa. Mikäli tällainen yhteistyötaho löytyisi Mainiemen saha-alueen lähistöltä, voisi ajatella saharakennusten toimivan koulun työverstaana.

4. Kotiseutuyhteistyö, ammatillinen harrastustoiminta

Viime vuosina on virinnyt useita erilaisia perinnehankkeita, joissa merkittävän, talkootyönä annetun panoksensa ovat antaneet vapaaehtoisjärjestöt. Mainiemen osalta erilaiset kotiseutujärjestöt tai ammatilliset yhteisöt voisivat olla merkittäviä yhteistyökumppaneita niin kohteen rakentamisessa kuin sen toiminnan ylläpitämisessäkin. Tuloksena voisi olla matkailuhanke sekä pienimuotoista yrittäjätoimintaa.

Helsingissä 26. maaliskuuta 1998

Maire Mattinen
yli-intendentti

Olli Cavén
rakennuskonservaattori

Jakelu:

Padasjoen kunta

Museovirasto, rakennuskulttuuriyksikkö, teollisuusprojekti

Ympäristöministeriö, yli-arkkitehti Liisa Tarjanne

Arkkit.yo Minna Nuutinen